

DANIËL MERLEVEDE Een rijk gevuld leven

Daniël Merlevede (1911-2014) werd geboren in een kroostrijk gezin in het West-Vlaamse Geluvelde. Hij doorliep zijn middelbaar onderwijs aan het leperse Sint-Vincentiuscollege en studeerde af als onderwijzer aan de katholieke normaalschool in Torhout. Aan de Gentse universiteit doceerde hij in de pedagogische wetenschappen en lichamelijke opvoeding. In 1935 ging hij aan de slag als leraar in Diest, maar hij keerde reeds drie jaar later terug naar de universiteit als assistent psychologie bij professor Jan Fransen. Onder diens hoede specialiseerde Merlevede zich verder in de proefondervindelijke en toegepaste psychologie. In het kader daarvan reisde hij meermaals naar Nederland en Duitsland.

In 1943 was hij één jaar lang directeur van de Dienst voor Beroepsoriëntering van Groot-Brussel. Enkele jaren later startte hij een eigen psychopedagogische praktijk en vanaf 1965 was hij als stafdocent verbonden aan het Katholiek Vormingsinstituut voor Maatschappelijk Werk Gent.

Reeds als scholier was Merlevede actief in de Vlaamse beweging. Zo was hij enige tijd voorzitter van de leperse studentengilde De Toekomst hoort de Jeugd. Deze groep had als doel *“de verbroedering na te streven onder de leperse studenten (...) en het Vlaming-zijn te bevorderen”*. In 1931 kwam hij via Leuvense AKVS-kringen (Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond) in contact met priester Robrecht De Smet en zijn pas opgerichte Jong Nederlandsche Gemeenschap (JNG). De ontbinding van de JNG in 1935 deed Merlevede terugkeren naar het AKVS, dat een paar jaar later werd omgevormd



Daniël Merlevede tijdens de inhuldiging van Pater Strackes grafmonument op 17 oktober 1970. [BE ADVN, AC192]

tot het Dietsch Jeugdverbond (DJV). In het DJV werkte hij vanaf 1938 voor de Dienst Vorming, waar hij een eigen vormingsmethode lanceerde waarin een *“volksdietsse bewustzijnsvorming”* centraal stond. Daarnaast uitte Merlevede zijn engagement in de Groot-Nederlandse beweging als lid van het Dietsch Studentenverbond (DSV) en de Dietsche Bond. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hield hij zich afzijdig, maar legde hij wel contacten met Groot-Nederlander Jan Christiaan Kist, die toen actief was in het Nederlandse verzet.

Na de oorlog zou Merlevede een hoofdrol spelen in het verzet tegen de repressie. Kort na de bevrijding bood hij uit een rechts- en solidariteitsgevoel hulp aan oud-collaborateurs. In verschillende caritatieve verenigingen werkte hij samen met bevriende jezuïeten waaronder Jozef Van Opdenbosch, Desiderius Stracke en Leonce Reypens. Daarnaast nam Merlevede ook het initiatief tot de publicatie van *Rommelpot*, een

satirisch tijdschrift dat vanaf 26 december 1945 werd uitgegeven door de NV Ontspanningslectuur. *Rommelpot* – de titel verwees naar een hekeldicht van Joost van den Vondel – ageerde tegen de repressiewetten en pleitte voor vergevingsgezindheid. Martha Dolfyn was de eerste verantwoordelijke uitgever en Merlevede werd aangesteld als hoofdredacteur. De medewerkers aan het tijdschrift publiceerden hun teksten onder pseudoniemen. Vanuit de verzetskringen rees al snel protest tegen het blad. Dit kan onder meer afgeleid worden uit de brieven gericht aan de redactie: *“Rommelpot is een opruiersblad (...) glad mis en opruiend. Ze doet talrijke gemoederen in een stille, ingehouden maar niettemin volgehouden wrok en verachting tegen onze Instanties plaatsen”* (1948). Brieven van repressieslachtoffers betuigden dan weer hun sympathie en steun: *“Wat nu zoals gevoelen bij het lezen van Rommelpot is*

evangelie: 't is ons hart dat spreekt, onze gedachten, onze redeeringen, onze verlangens, onze besluiten. Nooit droeg een tijdschrift zo volledig onze goedkeuring weg" (1946).

Het verzet tegen *Rommelpot* resulteerde in een proces dat in 1947 van start ging. Het parket bracht een bezoek aan het redactie-secretariaat – aan de Jan Van Lierstraat in Antwerpen – en de inboedel werd volledig in beslag genomen. Nog tijdens het proces werd een aanslag gepleegd op de redactie. Na twee jaar proces volgde de vrijspraak. De huiszoekingen, het gerechtelijk optreden en de sabotage leidden er uiteindelijk toe dat de NV Ontspanningslectuur het financieel moeilijk kreeg. De invloed van *Rommelpot* verminderde en einde 1949 werd de publicatie stopgezet.



Daniël Merlevede was actief in de Vlaamse Concentratie, de eerste Vlaams-nationale politieke partij na de Tweede Wereldoorlog. [BE ADVN AC192]

Toch bleef Merlevede actief in de Vlaamse beweging. Hij was betrokken bij de Vlaams-nationale politieke partij de Vlaamse Concentratie, het cultureel genootschap De Nederlanden in Europa en bij de oprichting van de Vlaamse Volksbeweging in 1956. Verder was hij bestuurslid van de Vereniging voor Wetenschap, de Stuurgroep oud-AKVS en de Stichting Willem de Zwijger. Als veelzijdig academicus werkte hij mee aan verschillende wetenschappelijke tijdschriften en de

Vlaamse Wetenschappelijke Congressen. Naast huldeartikelen voor onder meer Dosfel, Stracke en professor Franssen schreef Merlevede ook artikelen over de Vlaamse studentenbeweging in de *AKVS-schriften*. In het kader van dat onderzoek verzamelde hij een uitgebreide collectie over de Vlaamse beweging en haar brede context.

Het archief van Daniël Merlevede (BE ADVN AC192) werd door hemzelf en zijn familie tussen 1986 en 2014 aan het ADVN geschonken. Het bevat onder meer briefwisseling, persoonsdossiers en documenten over de vernederlandsing van het Vlaams hoger onderwijs. Verder komen ook aan bod: zijn onderzoek en publica-

Daniël Merlevede, 1932. [ADVN, VFA3625]



ties, zijn engagement in studentenverenigingen en organisaties als het Algemeen-Nederlands Verbond, de Jong Nederlandsche Gemeenschap, het Genootschap der Nederlanden, de Vlaamse Volksbeweging, het Komitee voor Frans-Vlaanderen enz. Een deel van zijn pedagogisch en psychologisch archief werd ondergebracht in het Universiteitsarchief van Gent. [SB & TC]

Bronnen bij deze bijdrage: *AKVS-Schrift*, 24; *Broederband*, december 1997; L. Vos, Merlevede, Daniël, in: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tielt, 1998, pp. 2038-2039; Waarom bijna 30 jaar geleden een vrank weekblad verscheen, in: *Gazet van Antwerpen*, 1974, p. 33; J. Rosiers, *Rommelpot Vlaams-Nationalistisch weekblad na de Tweede Wereldoorlog*, Gent, 1975 (onuitgegeven licentiaatsverhandeling); *Nieuw Vlaanderen*, januari-februari 1986, pp. 10-16.